

KIAULIENOS IR GALVIJENOS KAINŲ TENDENCIJOS

Albertas GAPŠYS

LAEI Produktų rinkotyros skyriaus vedėjas, albertas@laei.lt

Straipsnyje nagrinėjamos mėsos ir jos produktų kainodara Lietuvoje ir su tuo susijusios vidaus ir užsienio prekybos tendencijos bei problemos 2009 metų sausio–rugsėjo mėnesiais. Ekonominė krizė, gana ženklus PVM tarifo padidinimas, zloto kurso mažėjimas turėjo didelės įtakos pokyčiams šalies mėsos sektoriuje. Mėsos ir jos produktų pardavimas vidaus rinkoje mažėjo. Galvijų ir kiaulių supirkta mažiau. Galvijienos eksporto apimtys išliko tos pačios, o kiaulių – trečdaliu didesnės. Galvijų supirkimo kainos staigiai mažėjo ir rugsėjo mėnesį skirtumas tarp Lietuvos ir ES vidutinių kainų buvo 40 proc. Vidutinė kiaulių supirkimo kaina keitėsi nedaug ir buvo didesnė už kaimyninių šalių ir ES vidurkį. PVM tarifo padidinimas dėl lenkiškos mėsos konkurencijos beveik neturėjo įtakos mažmeninėms kainoms.

Raktažodžiai: galvijai, kiaulės, supirkimo kainos, didmeninės kainos, mažmeninės kainos, kainų grandinės.

Įvadas

Sunkmečio sąlygos, PVM tarifų staigus didėjimas ir zloto kurso mažėjimas turėjo gana didelės įtakos kainodarai visose mėsos rinkos grandyse. Mėsos ir jos produktų kainų tendencijos ES rinkoje neleido didinti didmeninių ir mažmeninių kainų Lietuvoje tiek, kiek didėjo PVM tarifas, nes šalies vartotojas turėjo alternatyvą – pirkti pigių mėsos produktų Lenkijos parduotuvėse arba šalies turguose, kuriuose didelę mėsos dalį sudarė lenkiška kiauliena. PVM tarifo žaliai mėšai padidinimas sudarė skirtingas konkurencines sąlygas tarp turgaus ir mažmeninės prekybos įmonių. Kiaulių supirkimo apimčių mažėjimas analizuojamu laikotarpiu tai akivaizdžiai patvirtina. Eksportuoti kiaules į Rusiją yra geriau, nei konkuruoti vietos rinkoje. Beveik du trečdaliai jautienos ir pusė užauginamų kiaulių eksportuojama. Rinkos sąlygų pokyčiai rodo, kaip svarbu tyrinėti jų tendencijas ir priežastis, lemiančias vienokias ar kitokias kainas įvairiuose rinkos segmentuose.

Tyrimo rezultatai

Tyrimo tikslas ir metodai. Tyrimas atliktas, siekiant įvertinti Lietuvos, ES ir trečiųjų šalių mėsos ir jos produktų rinkų pokyčius: gamybą, supirkimą, kainas ir užsienio prekybos srautus. Darbe naudoti palyginimo, analogijos, statistinio grupavimo metodai.

Mėsos rinkos pokyčiai. Statistikos departamento duomenimis, per 2009 metų devynis mėnesius, palyginti su atitinkamu 2008 metų laikotarpiu, gyvulių supirkta mažiau: kiaulių – 32 proc., bulių – 23 proc., telyčių – 8 proc., avių ir ožkų – 6 proc., paukščių – 3 proc., tik karvių – 10 proc. daugiau.

Nuo 2009 metų pradžios pasikeitę PVM tarifai didžiausios įtakos turėjo mėsos sektoriui, kur beveik pusei gaminamos produkcijos PVM padidėjo 14 proc. punktų, o nuo rugsėjo – dar 2 punktais.

Lenkijos zloto nuvertėjimas lito atžvilgiu ir lengvatinio PVM tarifo žaliai mėšai panaikinimas iš esmės pakeitė dalies Lietuvos vartotojų pasirinkimą. Vieni vartotojai pigesnės mėsos ir jos gaminių

pirko Lenkijoje, kiti – Lietuvos turguose. Lietuvos perdirbimo įmonių pagamintos mėsos ir jos produktų pardavimas vidaus rinkoje vidutiniškai sumažėjo 5 proc. (1 lentelė).

1 lentelė / Table 1

Mėsos ir jos produktų pardavimas vidaus rinkoje 2008 ir 2009 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, t [2]
Sales of meat and meat products on the domestic market in January–September 2008 and 2009, t

Mėsos rūšis, produktas <i>Kind of meat, product</i>	2008	2009	Pokytis Change, %
Jautiena / <i>Beef</i>	8818,0	8791,4	-0,3
Kiauliena / <i>Pork</i>	54957,8	55300,8	0,6
Paukštiena / <i>Poultry</i>	29903,2	29755,8	-0,5
Subproduktai / <i>Sub-products</i>	8398,6	8274,1	-1,5
Gaminiai / <i>Products</i>	36424,8	33196,0	-8,9
Dešros / <i>Sausages</i>	44977,2	39209,7	-12,8
Iš viso / Total	183479,6	174527,8	-4,9

Įvertinus mėsos ir jos produktų pardavimą vidaus rinkoje, eksporto ir importo pasikeitimus (2 lentelė), pastebimas mėsos vartojimo mažėjimas Lietuvoje.

2 lentelė / Table 2

Gyvulininkystės ir paukštininkystės produkcijos eksportas ir importas
2008 ir 2009 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, tūkst. Lt [4]

Export and import of animal and poultry output in January–September 2008 and 2009, thou Lt

Produkcija / <i>Output</i>	Eksportas / <i>Export</i>			Importas / <i>Import</i>		
	2008	2009	pokytis change, %	2008	2009	pokytis change, %
Jautiena / <i>Beef</i>	184,8	173,4	-6,2	31,8	11,2	-64,8
Kiauliena / <i>Pork</i>	23,8	21,9	-8,0	338,4	315,2	-6,9
Paukštiena / <i>Poultry meat</i>	78,4	92,6	18,1	93,6	78,9	-15,7
Mėsos produktai / <i>Meat products</i>	53,2	44,2	-16,9	87,7	94,3	7,5
Gyvi gyvuliai / <i>Animal</i>	220,5	240,8	9,2	63,5	46,1	-27,4
Iš viso / Total	560,7	572,9	2,2	615,0	545,7	-11,3

Neatmetama ir šešėlinės prekybos tikimybė, nes oficialios importo iš Lenkijos apimtys labai krito, nors Lenkijos kiaulienos eksportas į kitas šalis nemažėjo, palyginti su 2007 metais. 2006–2007 metais iš Lenkijos importuota apie 63–66 proc. visos į Lietuvą įvežtos kiaulienos, o per 2009 metų tris ketvirčius ši dalis tesudarė 19 proc. (3 lentelė).

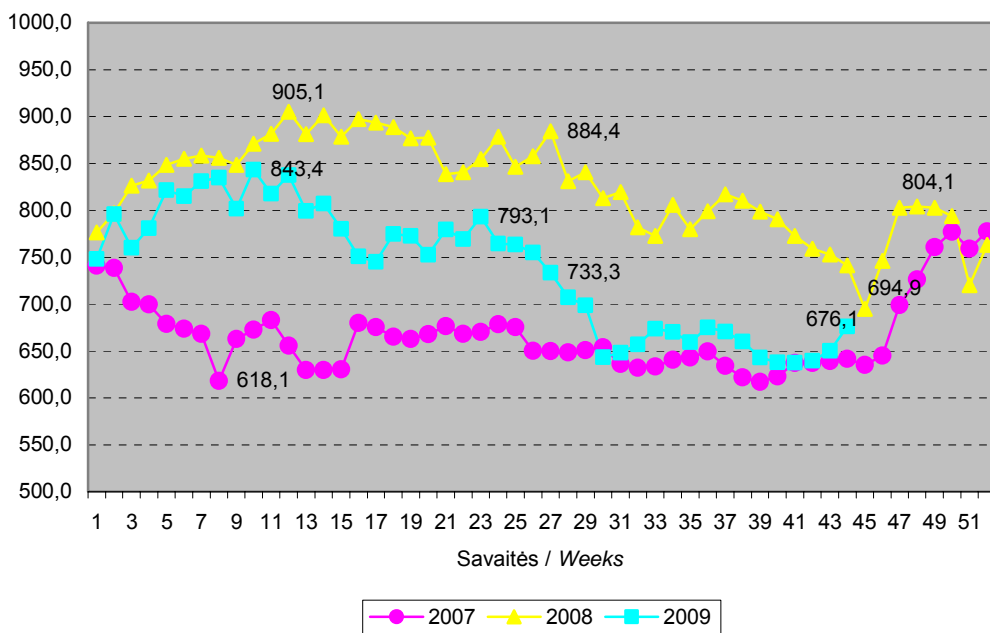
Galvijų supirkimas. Statistikos departamento duomenimis, per 2009 metų devynis mėnesius skerdyklos ir mėsos perdirbimo įmonės supirko 120,2 tūkst. galvijų, arba 29,1 tūkst. t skerdienos. III ketvirtį galvijų supirkta 14 proc. mažiau nei 2008 metų tą patį ketvirtį.

2009 metų sausio–rugsėį vidutinė bulių supirkimo kaina (749,6 Lt/100 kg) buvo 11 proc. mažesnė nei tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu (1 pav.).

3 lentelė / Table 3

Kiaulienos importas iš Lenkijos 2005–2009 metais, tūkst. t [4]
Pork import from Poland in 2005–2009, thou t

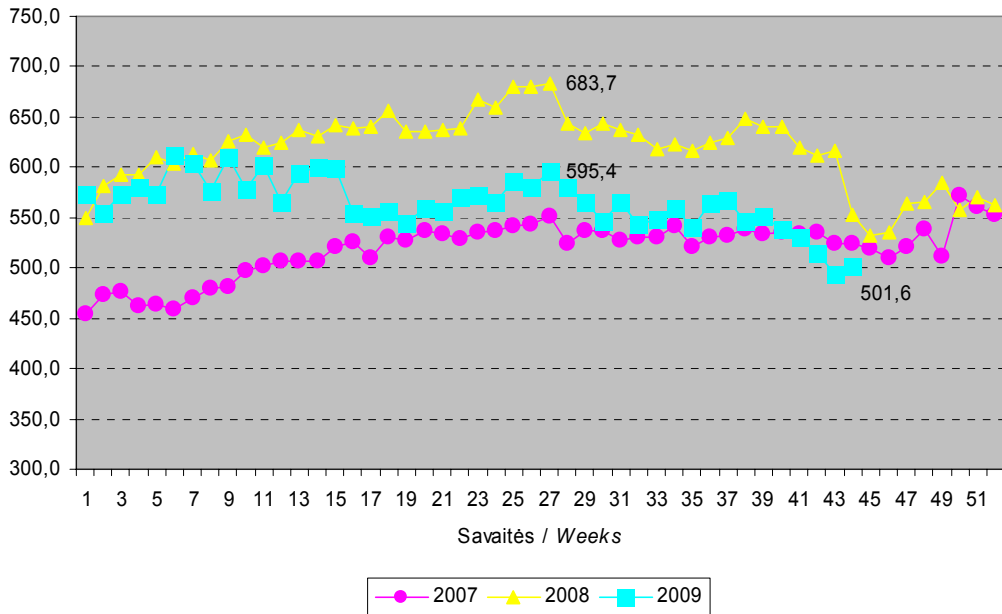
Metai / Year	Kiekis, tūkst. t Amount, thou t	Kaina, Lt/t Price, Lt/t	Dalis nuo viso importo, % Share in the total import, %
2005	9,9	5269	43,5
2006	19,1	5188	62,8
2007	32,0	5163	66,4
2008	24,3	5970	33,2
2009 I–IX	10,1	5543	18,7

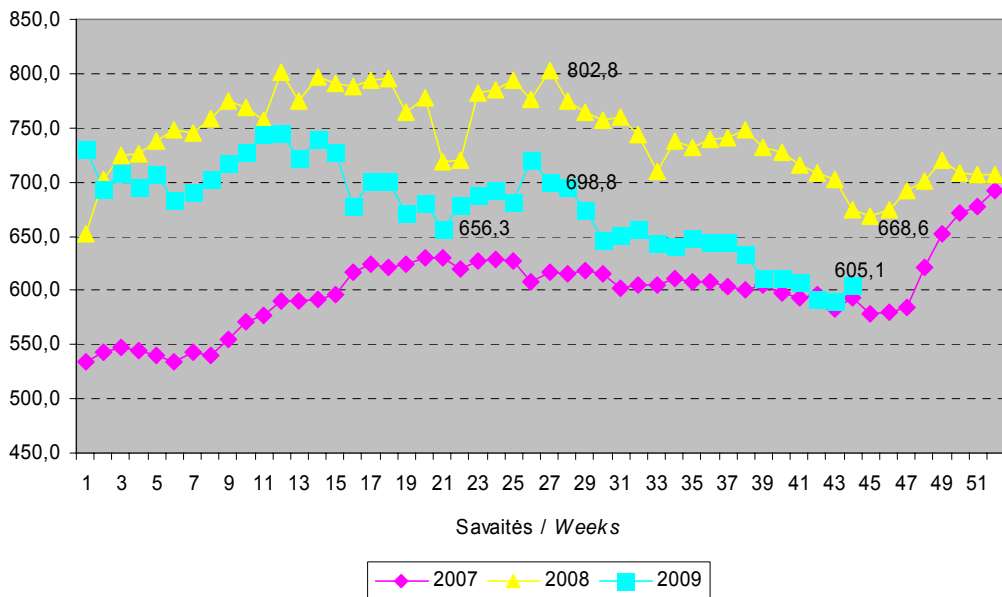
1 pav. Jaunų bulių skerdenų supirkimo kainos 2007–2009 metais, Lt/100 kg [3]
Figure 1. Purchase prices of young bull carcasses in 2007–2009, Lt/100 kg

2009 metų sausio–rugsėjo karvių vidutinė supirkimo kaina (570,9 Lt/100 kg) buvo 8 proc. mažesnė nei prieš metus (2 pav.).

2009 metų sausio–rugsėjo mėnesiais vidutinė telyčių supirkimo kaina (686,3 Lt/100 kg) buvo 8 proc. mažesnė nei tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu (3 pav.).

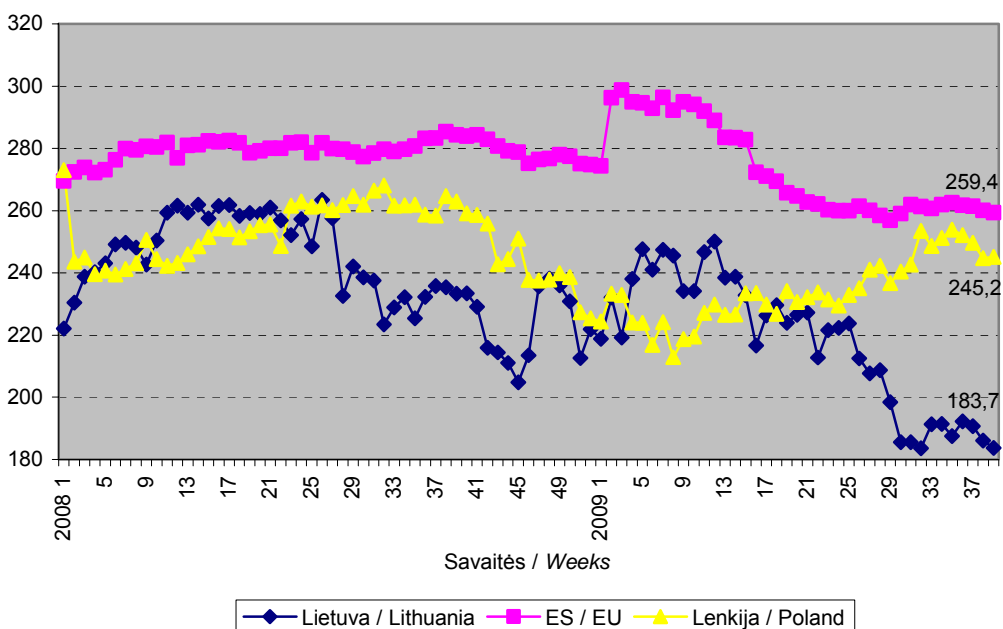

2 pav. Karvių skerdenų supirkimo kainos 2007–2009 metais, Lt/100 kg [3]
 Figure 2. Purchase prices of cow carcasses in 2007–2009, Lt/100 kg

3 pav. Telyčių skerdenų supirkimo kainos 2007–2009 metais, Lt/100 kg [3]
 Figure 3. Purchase prices of heifer carcasses in 2007–2009, Lt/100 kg

Galvijų supirkimo kainos Lietuvoje nuo įstojimo į ES buvo vienos mažiausių tarp ES šalių. Jos apie 40 proc. mažesnės už ES šalių vidurkį ir apie 20 proc. – už Lenkijos kainą. Tik nuo 2008 metų, sumažėjus galvijų pasiūlai, supirkimo kainos beveik susilygino su Lenkijos kainomis (4 pav.). Tačiau nuo 2009-ųjų birželio galvijų supirkimo kainos Lietuvoje gana staigiai mažėjo, ir rugsėjo mėnesį skirtumas tarp Lietuvos ir ES vidutinių kainų buvo apie 40 proc., o Lenkijos – apie 33 proc. Iš dalies tai susiję su jautienos eksporto sumažėjimu į Rusiją 2009 metų III ketvirtį.

4 pav. Jaunų bulių supirkimo kainų tendencijos Lietuvoje, ES ir Lenkijoje 2008–2009 metais, eurai/100 kg [1]
Figure 4. Purchase prices of young bull carcasses in Lithuania, EU and Poland in 2008–2009, EUR/100 kg

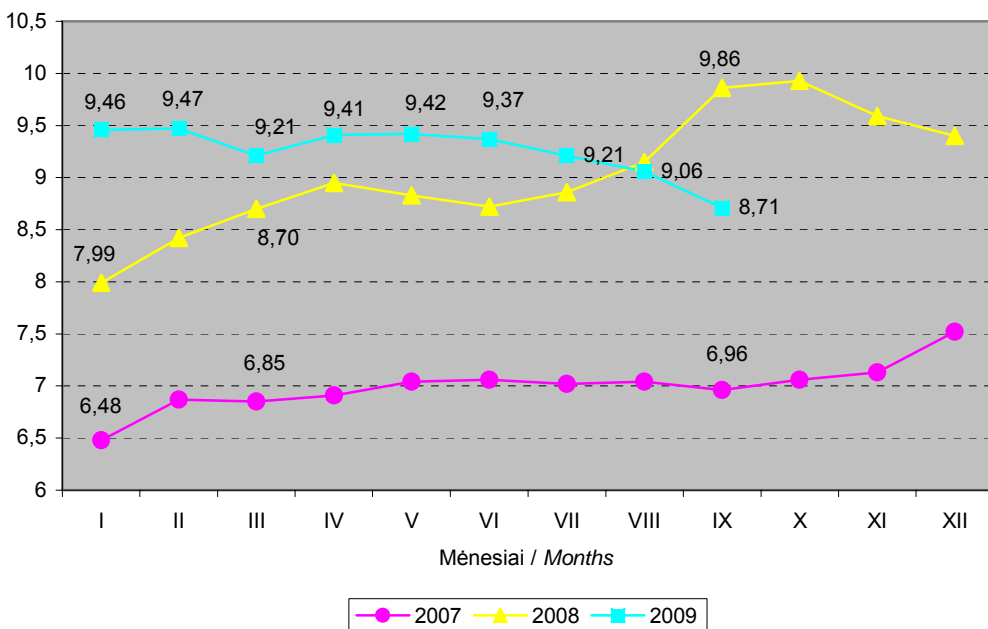
Lietuvoje bulių supirkimo kaina per metus sumažėjo 21,3 proc. (4 lentelė). Tai didžiausias kainos nuosmukis tarp ES šalių.

Galvijienos ir jos gaminių kainos. Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, per 2009 metų sausio–rugsėjo mėnesius skerdyklos ir mėsos perdirbėjai pagamino 45,4 tūkst. t galvijienos, iš jos 58 proc. realizuota, o kita dalis panaudota mėsos gaminiams gaminti. Nors galvijų supirkimo kainos buvo mažesnės nei 2008-aisiais, tačiau 2009 metų sausį–rugsėį vidutinė galvijienos skerdienos didmeninė kaina (5 pav.) buvo beveik 5 proc. didesnė nei vidutinė 2008 metais per tą patį laikotarpį, o rugsėį vidutinė kaina (8,71 Lt/kg) jau buvo 12 proc. žemesnė.

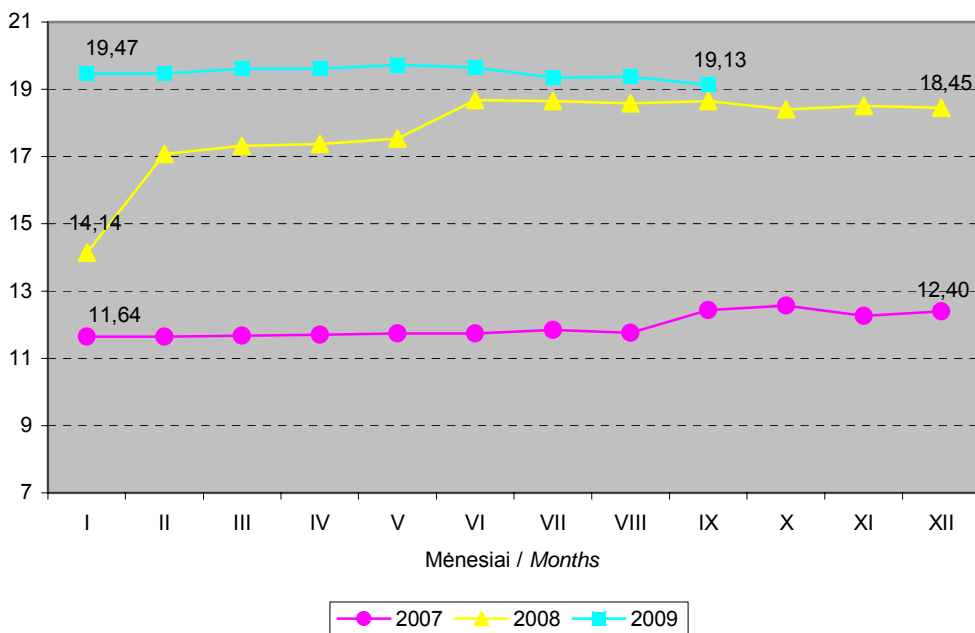
2009 metais Lietuvoje didmeninė galvijienos kaina mažėjo, o mažmeninė beveik nesikeitė (6 pav.). Mažmeninė I kategorijos galvijienos su kaulu vidutinė kaina 2009 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, buvo 11 proc., o rugsėjo mėnesį – 3 proc. didesnė.

Bulių (O2 kategorijos) supirkimo kainos
 2008–2009 metų rugsėjo mėnesį (39 savaitė) ES šalyse, eurai/100kg [1]
*Purchase prices of cattle (category O2) in the EU countries
 in September (week 39) 2008–2009, EUR/100 kg*

Šalis / Country	2008	2009	Pokytis / Change, %
Latvija / Latvia	187,4	157,1	-16,2
Lietuva / Lithuania	233,3	183,7	-21,3
Estija / Estonia	212,9	208,8	-1,9
Ispanija / Spain	252,6	223,6	-11,5
Bulgarija / Bulgaria	...	236,6	
Rumunija / Romania	233,2	240,4	3,1
Lenkija / Poland	263,0	245,2	-6,8
Belgija / Belgium	259,2	248,0	-4,3
Švedija / Sweden	278,8	248,3	-10,9
Vengrija / Hungary	283,3	250,9	-11,4
ES / EU	284,3	259,4	-8,8
Prancūzija / France	285,0	266,0	-6,7
Airija / Ireland	310,8	263,5	-15,2
Nyderlandai / Netherlands	290,0	263,7	-9,1
Čekija / Czech Republic	272,9	267,4	-2,0
Vokietija / Germany	294,1	274,0	-6,8
Jungtinė Karalystė / UK	317,6	274,9	-13,4
Italija / Italy	295,1	283,0	-4,1
Austrija / Austria	301,1	284,0	-5,7
Slovėnija / Slovenia	278,1	280,4	0,8
Liuksemburgas / Luxembourg	287,1	281,4	-2,0
Suomija / Finland	294,3	283,4	-3,7
Kipras / Cyprus	282,0	287,0	1,8
Danija / Denmark	322,4	279,9	-13,2
Slovakija / Slovakia	274,1	283,7	3,5
Malta / Malta	358,3	290,0	-19,1
Portugalija / Portugal	306,1	318,4	4,0
Graikija / Greece	390,3	387,2	-0,8

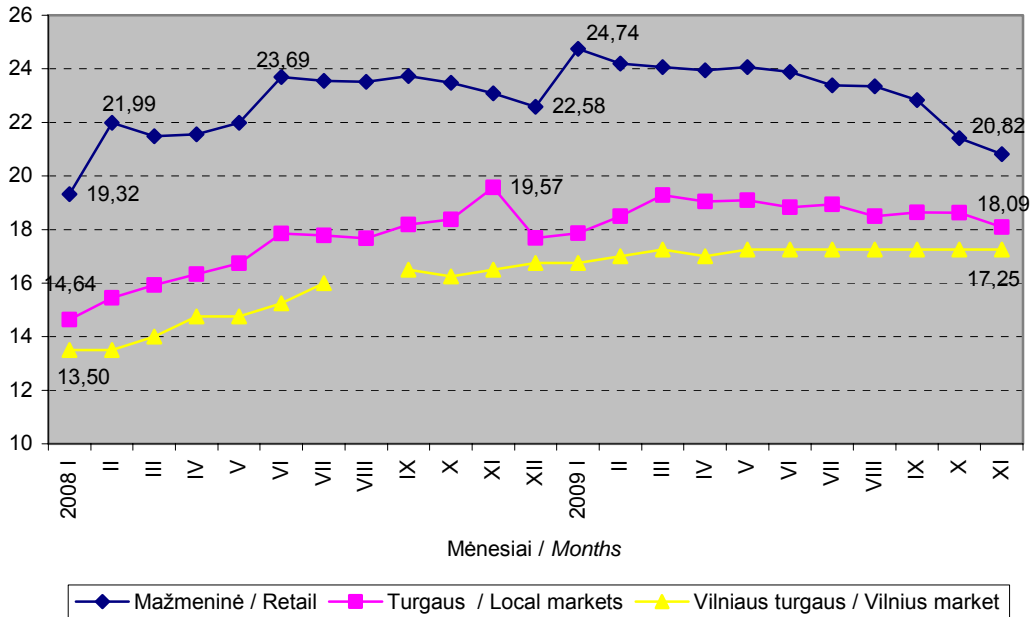

5 pav. Didmeninė galvijenos kaina 2007–2009 metais, Lt/kg [5]
 Figure 5. Average wholesale price of beef in 2007–2009, Lt/kg

6 pav. I kategorijos galvijenos su kaulu mažmeninė kaina 2007–2009 metais, Lt/kg [5]
 Figure 6. Retail price of beef with bone (category I) in 2007–2009, Lt/kg

Palyginus galvijienos kumpio be kaulo kainas parduotuvėse ir turguose 2008–2009 metais (7 pav.), galima daryti išvadą, kad šios mėsos kainos didėjimas Vilniaus turguje buvo didžiausias (2009 m. vidutinė kaina buvo 25 proc. didesnė nei 2008 m.), o parduotuvėse išaugo tik 13 proc., nors nuo 2009 metų pradžios PVM padidėjo net 14 proc. punktų.

7 pav. Galvijienos kumpio be kaulo kainos vidaus rinkoje 2008–2009 metais, Lt/kg [3; 7]
 Figure 7. Prices of beef ham without bone on the domestic market in 2008–2009, Lt/kg

Kiti galvijienos gaminiai (5 lentelė) rugsėjo mėnesį kainavo nežymiai mažiau nei 2008 metų tą patį mėnesį.

5 lentelė / Table 5

Kai kurių galvijienos gaminių mažmeninės kainos Lietuvoje
 2008 ir 2009 metų rugsėjo mėnesį, Lt/kg [3]

Retail prices of selected beef products in Lithuania in September 2008 and 2009, Lt/kg

Gaminio pavadinimas Name of product	Vidutinė kaina / Average price		
	2008-09-18	2009-09-17	pokytis / change, %
Kumpis su kaulu / Ham, with bone	19,66	19,45	-1,1
Kumpis be kaulo / Ham, boneless	23,68	22,88	-3,4
Nugarinė / Sirloin	29,06	27,61	-5,0
Malta galvijiena / Minced beef	13,82	14,22	2,9

Tarp kitų ES šalių sostinių (6 lentelė) Vilniuje galvijienos nugarinės kaina nėra mažiausia. Ji viršija Slovakijos, Vengrijos, Latvijos ir Čekijos sostinėse esančias kainas.

6 lentelė / Table 6

Galvijienos nugarinės mažmeninė kaina kai kurių ES šalių sostinėse
2008 ir 2009 metų rugsėjo mėnesį, Lt/kg [3]
*Retail prices of beef loin in the capital cities of selected EU countries
in September 2008 and 2009, Lt/kg*

Sostinės / Capital city	2008	2009	Pokytis / Change, %
Praha	23,30	16,78	-28,0
Ryga	21,52	20,59	-4,3
Budapeštas	23,86	22,09	-7,4
Bratislava	26,22	25,79	-1,6
Vilnius	29,99	25,99	-13,3
Talinas	32,14	30,63	-4,7
Stokholmas	48,02	33,68	-29,9
Helsinkis	43,60	47,99	10,1
Amsterdamas	68,33	59,77	-12,5
Varšuva	...	64,49	-
Berlynas	113,60	112,03	-1,4

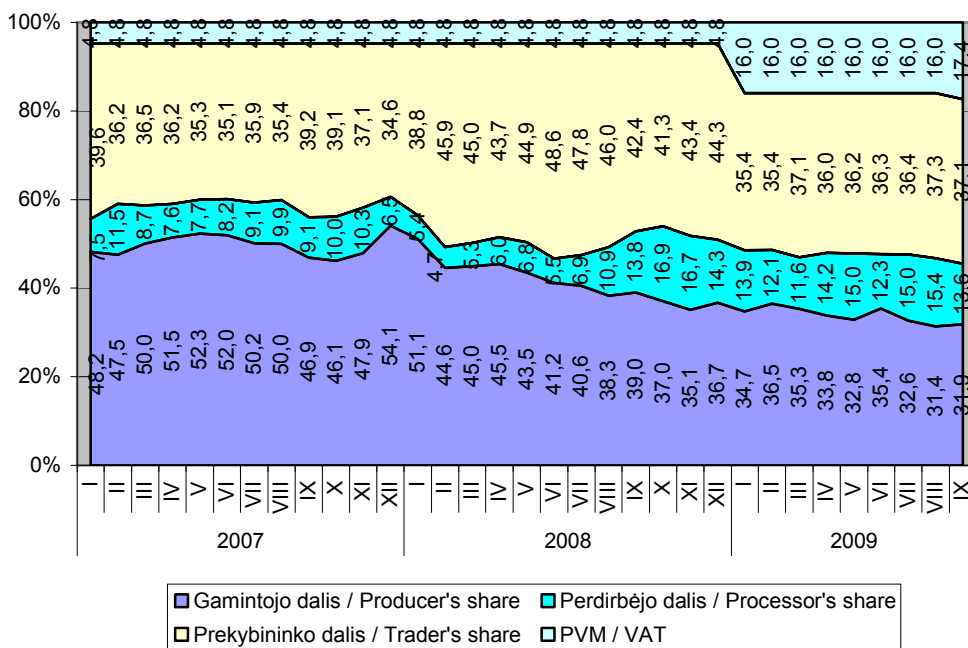
Galvijienos ir galvijų užsienio prekyba. Statistikos departamento duomenimis, per 2009 metų sausio–rugsėjo mėnesius į užsienį išvežta 18,3 tūkst. t galvijienos už 173,4 mln. Lt. Eksportuota 2 proc. daugiau nei per tą patį 2008-ųjų laikotarpį. Tai 2 kartus daugiau, nei parduota vidaus rinkoje. Daugiausia galvijienos (vertine išraiška) išvežta į Rusiją (28 proc.), Nyderlandus (20 proc.) ir Vokietiją (12 proc.). Į ES šalis eksportuota 70 proc. jautienos.

Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, per 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesius į Europos šalis eksportuota 123,5 tūkst. veršelių. Tai 12 proc. daugiau nei per tą patį 2008 metų laikotarpį.

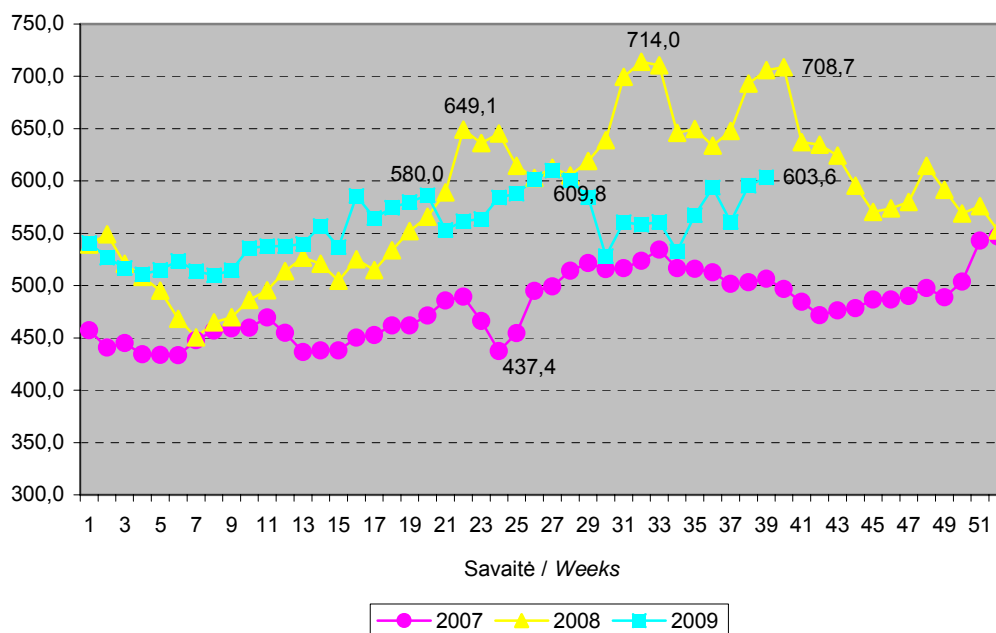
Už galvijienos eksportą į trečiąsias šalis per 2009 metų sausio–rugsėjo mėnesius išmokėta 17,4 mln. Lt eksporto grąžinamųjų išmokų, 4 proc. mažiau nei per tą patį 2008-ųjų laikotarpį.

Per 2009 metų sausio–birželio mėnesius galvijienos importas vertine išraiška sumažėjo 2,8 karto ir tesudarė apie 2 proc. bendro mėsos importo.

Galvijienos kainos struktūra ir jos tendencijos. 2005–2007 metais galvijienos mažmeninė kaina kito nežymiai, tačiau nuo 2008 metų pradžios ji padidėjo daugiau kaip trečdaliu, prekybos įmonių dalis mažmeninės kainos struktūroje didėjo ir buvo didesnė nei galvijų augintojų (8 pav.). Nuo 2009 metų pasikeitus žalios mėsos PVM tarifui (padidėjo 14 proc.), galvijienos mažmeninė kaina pakilo 6 proc. Likusią dalį (8 proc. punktus) kompensavo prekybos įmonės. Ir 2009 metais prekybos dalis (36 proc.) mažmeninėje kainoje išliko didžiausia.

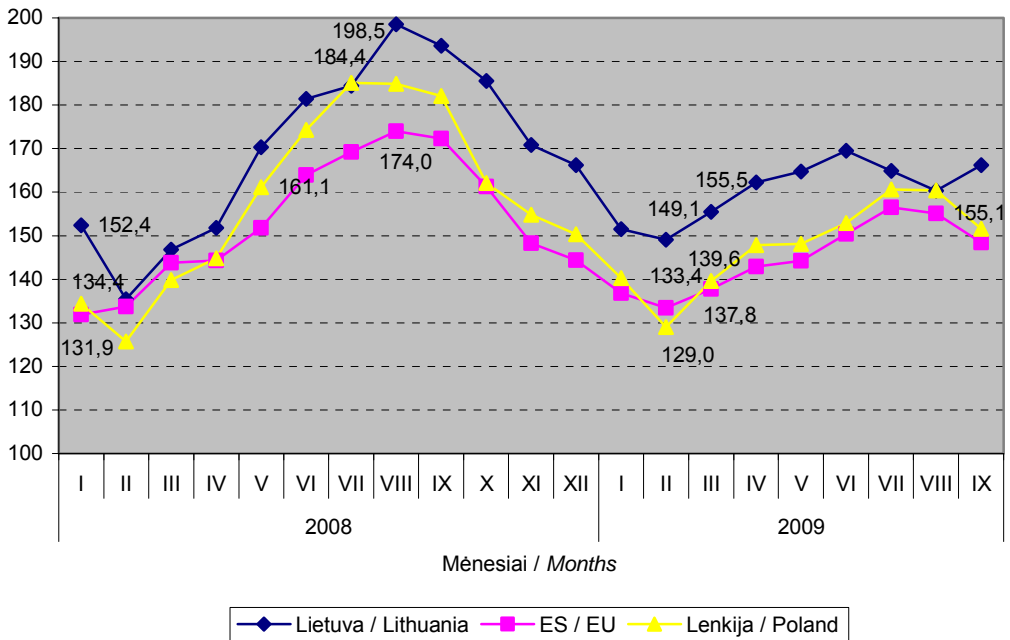

8 pav. Galvijienos kainos grandinė 2007–2009 metais, proc. [3; 5]
 Figure 8. Beef price chain in 2007–2009, %

9 pav. Kiaulių supirkimo (skerdenos svoriu) kainos 2007–2009 metais, Lt/100 kg [3]
 Figure 9. Purchase prices of pigs (carcass weight) in 2007–2009, Lt/100 kg

Kiaulių supirkimo kaina (10 pav.) Lietuvoje didesnė už ES ir Lenkijos vidurkį.

10 pav. Kiaulių supirkimo (skerdenos svoriu) kainos 2008–2009 metais Lietuvoje, ES ir Lenkijoje, eurai/100 kg [1]

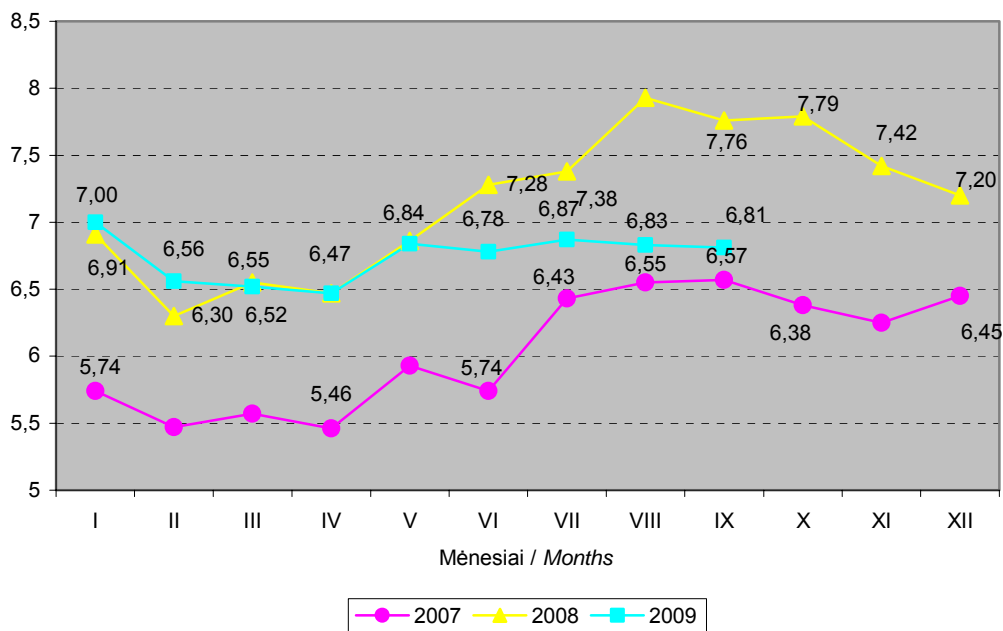
Figure 10. Purchase prices of pigs (carcass weight) in Lithuania, EU and Poland in 2008–2009, EUR/100 kg

Kiaulių supirkimas. Statistikos departamento duomenimis, per 2009 metų devynis mėnesius skerdyklos ir mėsos perdirbimo įmonės supirko tik 326,4 tūkst. kiaulių, arba 25,2 tūkst. t skerdienos. Vidutinė kiaulių supirkimo kaina sausio–rugsėjo mėnesiais (557 Lt/100 kg) buvo 4 proc. mažesnė nei tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu (9 pav.).

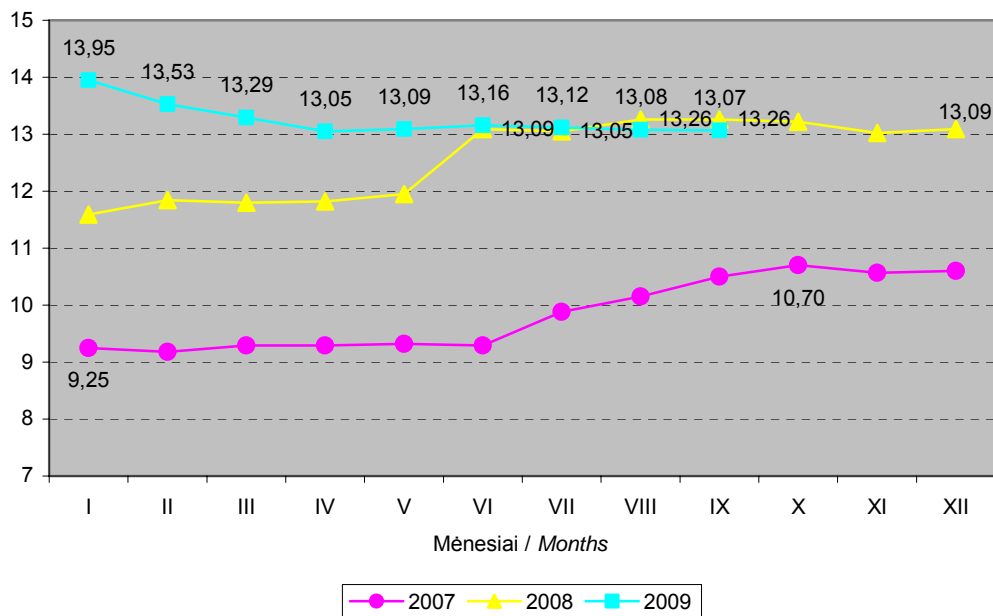
2008 metų rugsėjo mėnesį didžiausios kiaulių supirkimo kainos buvo Maltoje (628 Lt/100 kg), Bulgarijoje (605 Lt/100 kg) ir Graikijoje (600 Lt/100 kg), mažiausios – Danijoje (450 Lt/100 kg), Airijoje (451 Lt/100 kg) ir Nyderlanduose (469 Lt/100 kg).

Kiaulienos ir jos produktų kainos. Statistikos departamento duomenimis, per 2009 metų sausio–rugsėjo mėnesius mėsos perdirbėjai pagamino 51,5 tūkst. t kiaulienos. Skerdienos vidutinė didmeninė kaina 2008 metų sausį–rugsėį (11 pav.) buvo 4 proc. mažesnė nei 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu. Tačiau 2009 metų rugsėjo mėnesį ji buvo net 12 proc. mažesnė nei 2008-ųjų rugsėį.

Mažmeninė I kategorijos kiaulienos su kaulu vidutinė kaina Lietuvoje 2009 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, buvo 7 proc. didesnė (12 pav.), tačiau per 2009 metų sausį–rugsėį sumažėjo beveik 6 proc. Rugsėį kaina buvo 1,4 proc. mažesnė nei lygiai prieš metus.

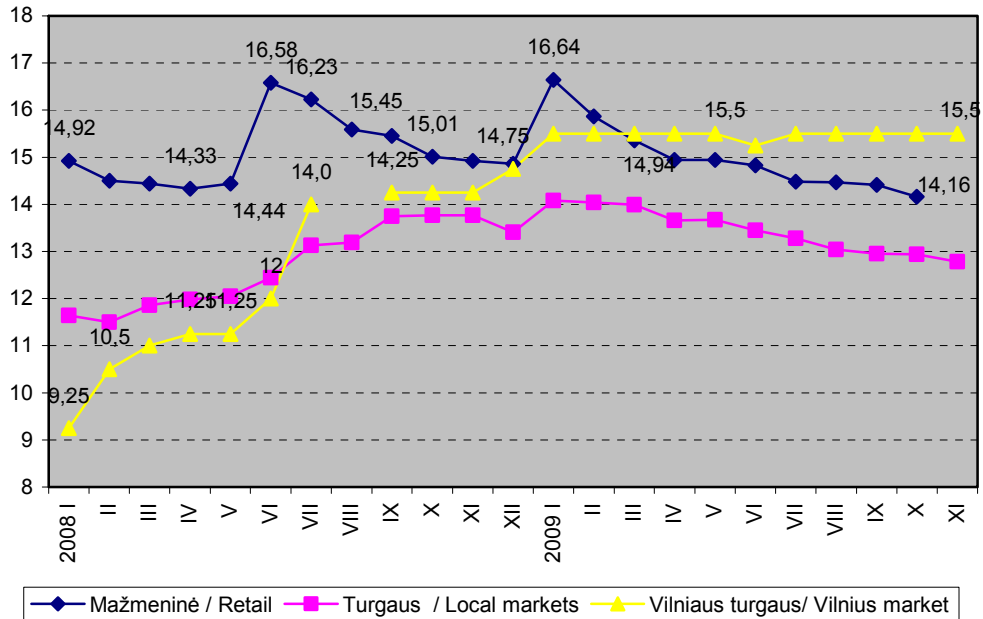

11 pav. Vidutinė didmeninė kiaulienos kaina 2007–2009 metais, Lt/kg [5]
 Figure 11. Average wholesale price of pork in 2007–2009, Lt/kg

12 pav. Kiaulienos su kaulu mažmeninė kaina 2007–2009 metais, Lt/kg [5]
 Figure 12. Retail price of pork with bone in 2007–2009, Lt/kg

Didžiausią turgaus maisto produktų prekybos dalį (per 50 proc.) sudaro mėsa: kiauliena – maždaug apie 60 proc. mėsos. PVM tarifo padidinimas sudarė skirtingas konkurencines sąlygas turguje ir mažmeninės prekybos įmonėse. Tačiau metų pradžioje kiaulienos kainos didėjo ir parduotuvėse, ir turguje. Antai kiaulienos kumpio (13 pav.) kaina 2009 metų sausį pakilo ne tik mažmeninėje prekyboje, bet ir turguje, o Vilniaus turgavietėse šio produkto kaina vėliau nesikeitė.

13 pav. Kiaulienos kumpio kainos vidaus rinkoje 2008–2009 metais, Lt/kg [3; 7]
 Figure 13. Prices of pork ham on the domestic market in 2007–2009, Lt/kg

Daugumos kitų kiaulienos gaminių (7 lentelė) kainos taip pat nežymiai mažėjo.

7 lentelė / Table 7

Kai kurių kiaulienos gaminių mažmeninės kainos

2008 ir 2009 metų rugsėjo mėnesį, Lt/kg [3]

Retail prices of selected pork products in Lithuania in September 2008 and 2009, Lt/kg

Gaminio pavadinimas Name of product	Vidutinė kaina / Average price		
	2008-09-18	2009-09-17	pokytis / change, %
Kumpis su kaulu / Ham, with bone	13,23	12,66	-4,3
Kumpis be kaulo / Ham, boneless	15,22	14,43	-5,2
Sprandinė / Neck	19,06	17,99	-5,6
Nugarinė / Tenderloin	20,10	18,86	-6,2
Šoninė / Side	12,74	12,57	-1,3
Malta kiauliena / Minced pork	10,19	10,86	6,6

Dešrų (išskyrus karštai rūkytų) kainos nežymiai augo (8 lentelė).

8 lentelė / Table 8

Dešrų mažmeninės kainos 2008 ir 2009 metų rugsėjo mėnesį, Lt/kg [3]
Retail prices of sausages in September 2008 and 2009, Lt/kg

Dešros / Sausages	Vidutinė kaina / Average price		
	2008-09-18	2009-09-17	pokytis / change, %
Pieniškios / Cooked hot-dogs	19,55	20,32	3,9
Šaltai rūkytos / Cold-smoked	46,07	46,60	1,2
Karštai rūkytos / Hot-smoked	24,07	23,57	-2,1

Tarp kitų ES šalių Lietuvos sostinėje kiaulienos nugarinės kaina (9 lentelė) gana konkurencinga. Mažesnė tik Čekijos, Slovakijos ir Vengrijos sostinėse.

9 lentelė / Table 9

Kiaulienos nugarinės mažmeninė kaina kai kurių ES šalių sostinėse
2008 ir 2009 metų rugsėjo mėnesį, Lt/kg [3]
Retail price of pork loin in the capital cities of selected EU countries
in September 2008 and 2009, Lt/kg

Sostinė / Capital city	2008	2009	Pokytis / Change, %
Praha	14,30	13,26	-7,3
Bratislava	17,66	16,43	-7,0
Budapeštas	17,61	16,56	-6,0
Vilnius	19,99	18,87	-5,6
Varšuva	20,61	19,76	-4,1
Talinas	22,17	20,55	-7,3
Ryga	19,46	20,68	6,3
Stokholmas	25,84	23,78	-8,0
Berlynas	26,21	27,36	4,4
Helsinkis	22,67	37,64	66,0
Amsterdamas	49,42	49,41	0

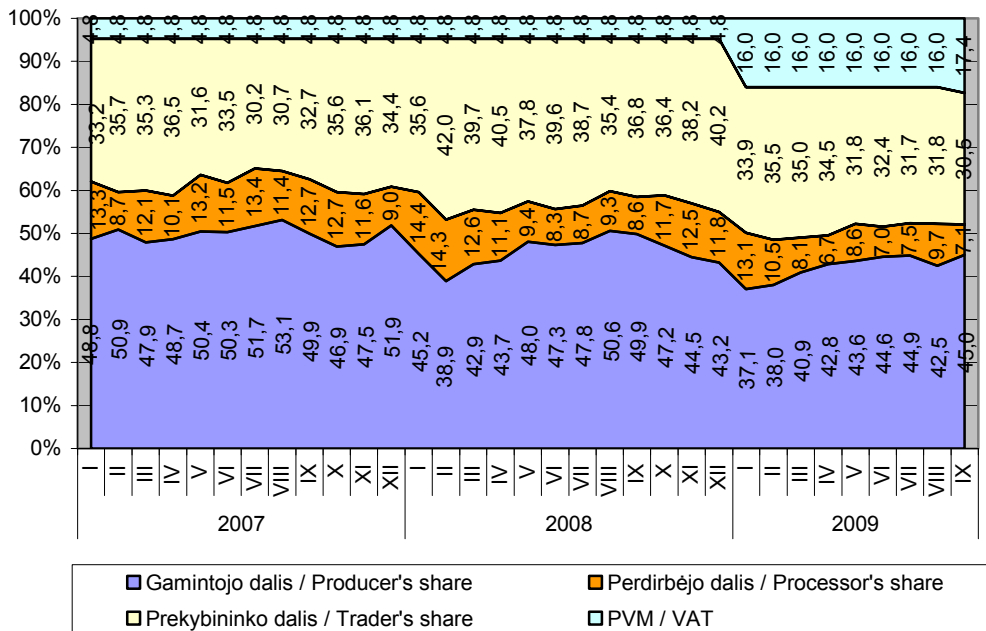
Tarp ES šalių Lietuvos sostinėje „Vienos“ dešrelių kaina (10 lentelė) buvo viena didžiausių, didesnė – tik Nyderlandų sostinėje.

Kiaulienos ir kiaulių užsienio prekyba. Per 2009 metų sausio–rugsėjo mėnesius kiaulienos importo apimtys, palyginti su 2008 metų tuo pačiu laikotarpiu, nesikeitė. Įvežta 53,9 tūkst. t kiaulienos už 315,2 mln. Lt. Vertine išraiška importo apimtis 7 proc. mažesnė. Daugiausia minėtos mėsos įvežta iš Vokietijos (41 proc.), Lenkijos (18 proc.) ir Belgijos (12 proc.).

Per 2009 metų sausio–rugsėjo mėnesius gyvų kiaulių eksportas išaugo 1,3 karto, o į Rusiją – net 1,6 karto. Beveik visos jos (93 proc.) eksportuojamos į Rusiją – 388,7 tūkst. kiaulių. Kiaulienos, kaip ir praėjusiais metais, eksportuota mažai – tik 2,9 tūkst. t.

„Vienos“ dešrelių mažmeninė kaina kai kurių ES šalių sostinėse
2008 ir 2009 metų rugsėjo mėnesį, Lt/kg [3]
*Retail price of Vienna sausages in the capital cities of selected EU countries
in September 2008 and 2009, Lt/kg*

Sostinės / Capital city	2008	2009	Pokytis / Change, %
Talinas	10,13	9,61	-5,1
Varšuva	17,97	12,22	-32,0
Bratislava	13,26	12,55	-5,4
Ryga	15,18	14,64	-3,6
Praha	19,75	16,95	-14,2
Helsinkis	17,15	18,38	7,2
Stokholmas	24,89	19,62	-21,2
Berlynas	19,66	20,12	2,3
Vilnius	21,58	21,06	-2,4
Amsterdamas	30,44	32,76	7,6

14 pav. Kiaulienos kainos grandinė 2007–2009 metais, proc. [3; 5]
Figure 14. Pork price chain in 2007–2009, %

Kiaulienos kainos struktūra ir jos tendencijos. Kiaulienos mažmeninės kainos struktūroje (14 pav.) mėsos perdirbėjų dalis (kiaulių skerdimo ir apdorojimo procesas) nėra didelė (9–13 proc.), o kiaulių augintojų ir prekybos įmonių – beveik vienodos. 2008 metų gruodžio mėnesį (prieš keičiantis PVM tarifui) gyvulių augintojo dalis buvo didžiausia – 43 proc., prekybininkų mažesnė – 40 proc. 2009 metų spalio mėnesį gyvulių augintojo dalis nežymiai padidėjo, o prekybininkų – sumažėjo net 10 proc. punktų. Nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. PVM tarifo padidinimas dar 2 proc. punktais kainos struktūrai įtakos neturėjo.

Išvados

Per 2009 metų devynis mėnesius, palyginti su atitinkamu 2008 metų laikotarpiu, 7 proc. mažiau supirkta galvijų, 3 kartus mažesnis jautienos importas, o eksporto apimtys išliko tos pačios. Tik karvių supirkta 10 proc. daugiau. Galvijų pasiūla išlieka dvigubai didesnė nei vidaus vartojimas, o tai lemia nedidelę galvijų supirkimo kainą.

Galvijų supirkimo kainos buvo apie 8 proc. mažesnės nei prieš metus. Iš dalies dėl jautienos eksporto sumažėjimo į Rusiją. 2009 metų III ketvirtį galvijų supirkimo kainos Lietuvoje gana staigiai mažėjo, ir rugsėjo mėnesį skirtumas tarp Lietuvos ir ES vidutinių kainų jau sudarė apie 40 proc., o Lenkijos – apie 33 proc. Nuo 2009 metų birželio tai mažiausios kainos ES. Didmeninės ir mažmeninės jautienos gaminių kainos mažėjo, bet III ketvirtį ne taip staigiai kaip supirkimo.

Per 2009 metų devynis mėnesius, palyginti su atitinkamu 2008 metų laikotarpiu, trečdaliu mažiau supirkta kiaulių, tačiau trečdaliu daugiau jų eksportuota. Maždaug trečdalis kiaulių suvartojama savo reikmėms arba realizuojama turguje.

Vidutinė kiaulių supirkimo kaina sausio–rugsėjo mėnesiais nedaug skyrėsi nuo 2008 metų ir buvo didesnė už kaimyninių šalių ir ES vidurkį. Didmeninės ir mažmeninės kiaulienos gaminių kainos nežymiai mažėjo ir atitiko kiaulių supirkimo kainų tendencijas.

PVM padidinimas (iki 16 proc. punktų) žaliai mėesai beveik neturėjo įtakos mėsos mažmeninių kainų pokyčiams. Lenkiškos mėsos konkurencija lėmė, kad prekybininkai nekėlė kainų.

Literatūra

1. *Agricultural markets*. European Commission [interaktyvus], [žiūrėta 2009 m. spalio 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/agriculture/markets/pig/index_de.htm>.
2. *Analizy rynkowe. Rynek mięsa. stan i perspektywy*. – Institut ekonomiki Rolnictwa i gospodarki żywnościowej – Panstwowego Instytutu Badawczego, Wrzesień 2009.
3. *Galvijų ir kiaulių vidutinės supirkimo pagal SEUROP skurdenų klasifikavimo skalę kainos Lietuvos skerdimo įmonėse*. ŽŪMPRIS [interaktyvus], [žiūrėta 2009 m. spalio 19 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.vic.lt/ris>>.
4. *Gaminių gamyba*. 2009 sausis–rugsėjis. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2009. ISSN 1648-5777.
5. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2009*. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2009, Nr. 1-12. ISSN 1392-2874.
6. *Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida*. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2009.
7. *Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacija*. Žemės ūkio rūmai [interaktyvus], [žiūrėta 2009 m. spalio 19 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.zur.lt/>>.

THE TENDENCIES OF PORK AND BEEF PRICES

Summary

The article deals with the pricing of meat and meat products in Lithuania and the related trends and problems on the domestic and foreign markets in January–September 2009. The economic crisis, a rather significant increase of VAT, the depreciation of the zloty had a considerable impact on the changes in the Lithuanian meat sector. The sales of meat and meat products on the domestic market went down. The purchased amounts of cattle and pigs declined. The amounts of beef export were on the same level, and those of pigs increased by one third. The purchase prices of cattle declined sharply and in September the gap between the average prices in Lithuania and the EU accounted for 40%. Average purchase prices of pigs changed slightly and were higher than the average of neighbour countries and the EU. The increase of VAT had almost no influence on the retail prices because of the competitive prices of Polish meat.

Keywords: cattle, pigs, purchase prices, wholesale prices, retail prices, price chains.